

Het AI Kookboek

Handleiding voor de workshops

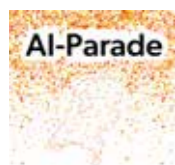
Het AI Kookboek is in 2022 samengesteld door Renze Tjoelker, Jennifer Veldman en Jeroen de Boer.

Voor het kookboek werden wij geïnspireerd door het workshoopaanbod van What the Future Wants. Deze tentoonstelling is ontwikkeld door Tactical Technology, in samenwerking met een aantal Europese partners, en met een grote bijdrage van jongeren.

De realisatie van het kookboek werd mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het PICA programma digitaal burgerschap.

Op alle gerechten is een Creative Commons CC BY-NC-SA 4.0-licentie (Naamsvermelding-Niet commercieel-Gelijk delen) van toepassing. Samen eten, daar niet teveel voor te hoeven betalen én er een eigen sausje overheen doen is immers het leukst en lekkerst.

data-detox.nl/kookboek

FERS

Inhoudsopgave

Het AI Kookboek	4
<hr/>	
1 Voorgerechten	6
1.1 Mijn favoriete recept	6
1.2 AI een Utopie	8
<hr/>	
2. Hoofdgerechten	10
2.1 Filterbubbels	10
2.2 AI maakt de wereld beter	12
2.3 Gezond leven met AI	14
<hr/>	
3. Nagerechten	15
3.1 Op de planken staan	16
3.2 I or AI? Ik of AI?	17
<hr/>	

Het AI Kookboek

Inleiding

In het onderdeel What the Future Wants van de AI Parade ontdekken bezoekers het verborgen leven achter de schermen die ze gebruiken. Hoeveel mensen zijn er nodig om een smartphone te maken bijvoorbeeld? Wat maakt een app verslavend? De tentoonstelling vraagt bezoekers stil te staan bij digitale technologie. AI- programma's zijn als het ware recepten. Daarom bieden we de handleiding van deze workshops als kookboek aan. In dit kookboek vind je gerechten die rondom de tentoonstelling ingezet kunnen worden. De workshops zijn voor een groot deel gebaseerd op het What the Future Wants programma van Tactical Tech.

Tip!

De activiteiten in dit kookboek kan je ook prima in je programmering opnemen als je niet de AI Parade en/of What the Future Wants aanbiedt. Neem ze bijvoorbeeld op in het aanbod rond digitale geletterdheid, of digitaal burgerschap. Of laat jullie community librarian, leesconsulent of mediacoach bedenken wat zij met het aanbod kunnen doen in de wijk of op school.

What the Future Wants

What the Future Wants is ontwikkeld door Tactical Technology en een aantal Europese partners, waaronder Fers (de POI van de Friese bibliotheken). Deze partners verzamelden inzichten en ideeën van jongeren over hoe zij aankijken tegen de toekomst van technologie en digitalisering. Deze inzichten zijn gecombineerd met elementen uit The Glass Room, een tentoonstelling die bijdraagt aan de bewustwording rondom technologie en data.

In dit kookboek wordt specifiek aandacht besteed aan vraagstukken en verschijnselen rondom AI en worden deelnemers uitgenodigd een kritisch standpunt in te nemen. Door het aanbieden van een menu, bestaand uit een keuze van voor-, hoofd- en nagerechten, ben je als bibliotheekmedewerker in staat om jouw keuze te serveren aan het publiek van de AI Parade. Je kunt de gerechten ook serveren zonder per se de AI Parade te presenteren.

Over de AI Parade

De AI-parade is een initiatief van de Nederlandse AI Coalitie. Hierin werken overheid, bedrijfsleven, onderwijs- en onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties samen op het gebied van AI. Gezamenlijk hebben zij twee doelen: AI-ontwikkelingen versnellen en AI-initiatieven in Nederland met elkaar te verbinden. De AI Coalitie meet de impact en het bereik van de AI-Parade zorgvuldig. De KB is lid van de AI Coalitie en is mede-organisator.

→ Wil je in een notendop kennismaken met kunstmatige intelligentie? Bekijk dan deze video, [Kunstmatige intelligentie voor dummijs](#) in 2 minuten →

Samenstellen van het menu

Op basis van dit kookboek kan je als bibliotheekmedewerker een menu serveren, bestaande uit voorgerechten, hoofdgerechten en nagerechten. De keuze voor de gerechten is aan jou. Jij bent de kok.

Door te kiezen voor minimaal één voorgerecht, één hoofdgerecht en één nagerecht, komen alle leerdoelen aan bod. Alle voorgerechten duren 30 minuten, de hoofdgerechten 60 minuten en de nagerechten 30 minuten. De totale tijdsduur bij één voorgerecht, één hoofdgerecht en één nagerecht is dus 2 uur. Het is eventueel mogelijk om een extra voor-, hoofd of nagerecht te serveren.

De gerechten zetten de deelnemers aan tot een actief kritische houding ten aanzien van AI, dit kan door de deelnemers als intensief worden ervaren. Daarom is het raadzaam om voldoende pauzes in te lassen en de tijd te nemen voor de vraagstukken.

Competenties van de bibliotheekmedewerker

De gerechten in dit kookboek zijn zo samengesteld dat je als bibliotheekmedewerker geen inhoudelijke voorkennis nodig hebt van AI. Als bibliotheekmedewerker speel je een begeleidende en faciliterende rol. Je introduceert de opdrachten, bewaakt de tijd en bent gespreksleider.

De leerdoelen

Dit kookboek bestaat uit twee voorgerechten, drie hoofdgerechten en twee nagerechten. De gerechten zijn zo samengesteld dat ze bijdragen aan specifieke leerdoelen. Door te kiezen uit minimaal een voorgerecht, een hoofdgerecht en een nagerecht komen alle leerdoelen aan bod.

Leerdoelen voorgerecht

- De deelnemer heeft globale kennis van AI.
- De deelnemer is zich bewust van de invloed van AI op de samenleving en beseft dat AI overal aanwezig is.
- De deelnemer weet dat AI niet neutraal is en invloed heeft op normen en waarden.

Leerdoelen hoofdgerecht

- De deelnemer is actief kritisch ten aanzien van AI.
- De deelnemer kijkt vanuit een waardenperspectief naar AI.

Leerdoelen nagerecht

- De deelnemer heeft het inzicht gekregen dat hij zelf invloed heeft op AI.
- De deelnemer weet concreet wat hij morgen anders kan doen.

Ingrediënten

Elk gerecht bevat meerdere ingrediënten. De benodigde artikelen of formulieren zijn te vinden op: [data-detox.nl/kookboek](#). Faciliteiten zoals meubilair, schrijfgerei en audiovisuele middelen (beeldscherm, beamer, etc.) worden voorzien door de bibliotheek.

1. Voorgerechten

1.1 Mijn favoriete recept

Algemene beschrijving

Een goed gerecht begint bij het bedenken van een goed recept. Maar hoe zit een recept eigenlijk in elkaar? En wat vinden anderen van jouw recept? Wat maakt dat zij het smaakvol vinden, of juist niet? Omdat een algoritme feitelijk niets anders is dan een recept kan je daarover dezelfde vragen stellen.

Ingrediënten

> Pen en papier.

Beginsituatie

Deelnemers hebben geen voorkennis nodig van AI en zitten in groepjes van maximaal drie bij elkaar.

Bereiding

Introductie (2 minuten)

Verwelkom de deelnemers. Geef een korte toelichting over AI. Je kan hierbij onderstaande tekst gebruiken:

'AI – oftewel kunstmatige intelligentie – is overal. Het is een motor in heel veel systemen die we dagelijks gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan de films die je door Netflix krijgt voorgeschoteld, vertaalmachines op internet, spamfilters, zelfrijdende auto's en nog veel meer. Er gaan veel verschillende definities rond, maar in het algemeen kunnen we stellen dat AI gaat over het concept dat systemen taken uitvoeren die toebehoren aan menselijke intelligentie.'

Activiteit (28 minuten)

Leg uit dat deze uitleg nogal breed is en dat we preciezer gaan inzoomen op waaruit AI bestaat: algoritmes. Hiervoor kan je de volgende tekst gebruiken:

Een algoritme is eenvoudig gezegd een stappenplan om een bepaald doel te bereiken. Algoritmes zijn er in alle soorten en maten, van simpele 'recepten' tot geavanceerde, zelflerende systemen. (Bron: Autoriteit Persoonsgegevens.)

Vraag de deelnemers naar hun favoriete recept, vraag naar de ingrediënten en de handelingen die hiervoor moeten uitvoeren.

Vraag vervolgens mensen om te delen welke factoren zijn veranderd en waarom, bijvoorbeeld:

- een **snelle** versie van het recept, omdat je **haast** hebt
- een **vegetarische** versie voor een vriend die geen **vlees** eet
- het toevoegen van **nieuwe kruiden**, omdat je de **smaak wilde aanpassen of** omdat je **feedback** kreeg

Leg uit dat je ook een 'recept' kan maken voor activiteiten in het dagelijkse leven.

Bijvoorbeeld een 'recept' om je klaar te maken om naar school/werk/vrienden te gaan:

Je stapt uit bed en je:
kleedt je aan,
poetst je tanden,
maakt en eet ontbijt,
zet koffie en drinkt dat op,
trekt je jas en schoenen aan en
gaat de deur uit.

Al die handelingen vormen samen het 'recept' of de set van regels om bij jouw doel (het huis uitgaan) te komen. Maar de invoer (in een recept de ingrediënten) en de methode (de handelingen in een recept) daarvan kan verschillen.

Leg de deelnemers uit dat zij nu zelf een 'recept' gaan bedenken voor een dagje uit.

Geef ze hier 10 minuten de tijd voor.

Opdracht

Jullie willen samen een dagje weg.

Houdt rekening met de volgende vragen:

- > **Wanneer is het voor jullie een succes? (Als er een strand is, bijvoorbeeld? Of als er een fysieke activiteit in zit?)**
 - > Kies één ding waardoor je dit algoritme optimaliseert
- > **Wat moet je weten voordat je aan de slag gaat? (Wat zijn de wensen van iedereen?)**
 - > Kies vier gegevens die je zeker moet weten voordat je weg kan
- > **Zijn er beperkingen?**
 - > Kies twee dingen waar je rekening mee moet houden, bijvoorbeeld leeftijd of schoolvakantie

Discussie + afronding 14 minuten

Laat de deelnemers hun 'recepten' vergelijken. Stel hierbij vragen, zoals:

- > **Zouden de deelnemers elkaars recepten kunnen gebruiken? Waarom wel/niet?**
 - > Kunnen we spreken dat deelnemers verschillende waarden (denk aan de succesfactor, bijvoorbeeld gezelligheid, rust, fysieke activiteit, leermomenten) hebben?
 - > Zie je dat dit zich uit in het recept dat is gemaakt?
- > **Als we hieruit al zien dat jullie recepten gebaseerd zijn op verschillende waarden, hoe zou dit tot uiting kunnen komen bij algoritmes?**
 - > Wat zouden de waarden zijn van bedrijven waarvan jullie de apps (Meta/Facebook, Alphabet/Google) gebruiken?
 - > Sluiten die aan op jullie waarden? Waarom wel/niet?

1.2 AI een Utopie?

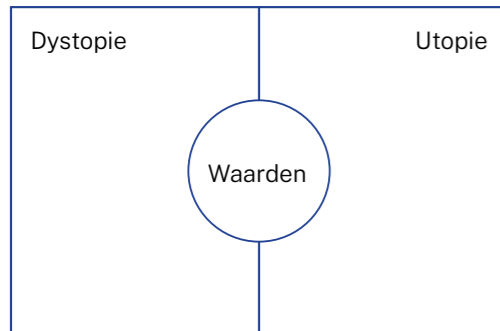
Algemene beschrijving

Voor het bereiden van dit gerecht maken deelnemers in groepjes een moodboard over AI. Deelnemers bespreken met elkaar wat de impact van AI zou kunnen zijn op de samenleving. Zij vormen op basis daarvan een utopie en een dystopie. Ook denken deelnemers met elkaar na over waarden die richting zouden kunnen geven aan AI. De groepjes presenteren de moodboards aan elkaar.

Ingrediënten

De ingrediënten van dit voorgerecht zijn:

- > Voor ieder groepje deelnemers (groepsmaat mag variëren van 2 tot 5 deelnemers) een A3-formaat papier. Het pdf formulier dystopie-utopie-waarden is te vinden op data-detox.nl/kookboek. Uiteraard kan je ook zelf A3 papier indelen zoals het voorbeeld hieronder:

- > Materialen voor het maken van een moodboard. Denk daarbij aan stiften, tijdschriften, schaar, lijm, etc.
- > Voldoende tafels om aan te werken.

Beginsituatie

Deelnemers hebben geen voorkennis nodig van AI. Deelnemers zitten in drietallen aan een tafel.

Bereiding

Inleiding (5 minuten).

Verwelkom de deelnemers. Geef een korte toelichting over AI. Je kan hierbij de hiernaast staande tekst gebruiken. Na de toelichting vraag je aan de deelnemers op welke manier zij in aanraking komen met AI. Laat deelnemers concrete voorbeelden noemen. Voorbeelden zijn: de tijdlijn in sociale media, de voorgestelde films en series in Netflix, reclames op internet, datingpartners op Tinder, zelfrijdende auto's etc.

AI –oftewel kunstmatige intelligentie– is overal. Het is een motor in heel veel systemen die we dagelijks gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan de films die je door Netflix krijgt voorgeschoteld, vertaalmachines op internet, spamfilters, zelfrijdende auto's en nog veel meer. Er gaan veel verschillende definities rond, maar in het algemeen kunnen we stellen dat AI gaat over het concept dat systemen taken uitvoeren die toebehoren aan menselijke intelligentie.

Activiteit (20 minuten)

Maak groepen van 3 tot 5 deelnemers. De groepen maken een moodboard, met aan de linkerkant dystopische toepassingen van AI. Hierbij gaat het om toepassingen van AI die niet wenselijk zijn. Aan de rechterkant worden de utopische vormen van AI weergegeven. Hierbij gaat het om wenselijke toepassingen van AI. Doe dit 15 minuten. Laat de groepen na 15 minuten in gesprek gaan over de waarden die zij belangrijk vinden voor AI. Voorbeelden van waarden zijn: privacy, vriendelijkheid, veiligheid, autonomie, begrip, solidariteit, etc. Hier hebben de deelnemers 5 minuten voor.

Afronding (5 minuten)

Laat de groepjes de moodboards aan elkaar presenteren.

2. Hoofdgerechten

2.1 Filterbubbels

Maximumaantal deelnemers

12

Algemene beschrijving

Tijdens dit gerecht leren de deelnemers wat filterbubbels zijn, hoe ze ontstaan, maar ook hoe je ze kunt beïnvloeden.

Ingrediënten

- > Geprint artikel 'Ga weg bij Tiktok, zo gauw mogelijk!' Dit artikel is te vinden op: data-detox.nl/kookboek.
- > Mobiele telefoon/tablet/computer.
- > Eventueel Data Detox Kit (als in jouw bibliotheek geen Data Detox Kits meer aanwezig zijn kunnen deze besteld worden bij via de Data Detox Kit website: data-detox.nl/kookboek).
- > Indien mogelijk een beamer + scherm om filmpjes te tonen.

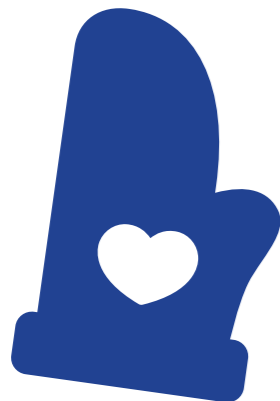
Beginsituatie

Deelnemers hebben geen voorkennis nodig van filterbubbels.

Bereiding

Inleiding (5 minuten)

Verwelkom de deelnemers. Geef een korte toelichting over filterbubbels. Je kan hierbij onderstaande tekst gebruiken. Na de toelichting vraag je aan de deelnemers op welke manier zij in aanraking komen met filterbubbels. Laat deelnemers concrete voorbeelden noemen. Voorbeelden zijn: de tijdlijn op sociale media, de voorgestelde films en series in Netflix, reclames op internet, datingpartners op Tinder, etc.

Filterbubbel

Een filterbubbel is de content die je ziet, waarbij een algoritme bepaalt wat jij leuk vindt. Handig? Ja, het is prachtig dat je persoonlijke, relevante content ziet, maar heb je ook bedacht wat je allemaal niet ziet?

De term 'filterbubbel' werd een paar jaar geleden geïntroduceerd door de Amerikaanse internetactivist Eli Pariser. Het was hem opgevallen dat hij op Facebook nauwelijks nog posts van zijn rechtse, conservatieve vrienden tegenkwam en hij wilde weten waarom. Pariser ontdekte dat Facebook de links die gebruikers het meest aanklikken nauwkeurig registreert.

In het geval van Pariser, zelf links progressief, blijken die vooral afkomstig van het linkse deel van zijn vriendenkring. En dus liet het sociale netwerk, dat de aandacht van gebruikers zo lang mogelijk wil vasthouden, hem voortaan alleen nog berichten zien van zijn progressieve vrienden. De filterbubbel is volgens Pariser een 'persoonlijk, uniek universum' waarin je online leeft.

Activiteit 1. Wat zien ik (niet)? (15 minuten)

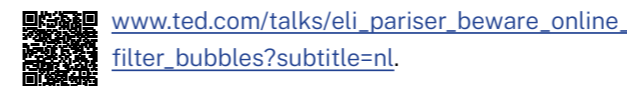
Vrij naar Swiebertje beantwoorden deelnemers de vraag 'Wat zien ik (niet)?' Hiervoor werken de deelnemers in tweetallen. Ze bekijken eerst welke informatie zij zien en welke ze niet zien. Daarvoor gebruiken ze als bron een social media-account waarvan zij beide gebruikmaken. Denk daarbij aan Youtube, Instagram, Tiktok etc. De deelnemers werken in tweetallen en doen het volgende: in de linkerbubbel zetten zij de top-5 van wat zij zelf zien. In de rechterbubbel komt de top-5 van de andere deelnemer. Wat zij beide zien komt in de middelste bubbel. Wat valt hen op? Bespreek met de deelnemers hoe zij dit ervaren.

Wat jij ziet	Wat je beide ziet	Wat zij zien
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5

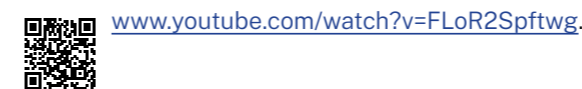
Uitleg over filterbubbels (15 minuten)

Leg uit wat een filterbubbel is (maak daarbij bijvoorbeeld gebruik van de definitie zoals in het voorgaande tekstblok). Je kunt ook gebruikmaken van deze video's:

De originele TED-talk van Eli Pariser over filterbubbels: *Beware online "filter bubbles" | Eli Pariser:*

De uitzending van Lubach over de fabeltjesfuik: *De online fabeltjesfuik | Zondag met Lubach:*

Informatie over filterbubbels op isdatechtzo.nl:

Bespreek met de deelnemers hoe zij tegen filterbubbels aankijken. Vaak worden alleen de nadelen ervan benoemd, maar zijn er misschien ook voordelen? Is een algoritme dat jou heel goed kent bijvoorbeeld niet handig als je op zoek bent naar een mooie aanbieding voor sneakers?

Tip voor de deelnemers:

Je kunt een filterbubbel niet altijd doorprikken, maar je kunt hem wel opblazen. Vind je iets leuk in de filterbubbel van je vriend(in)? Zoek er op het social media-account naar keuze meer over op en voor je het weet, zie je dat onderwerp telkens weer verschijnen. En hoorde je wel eens van finsta-accounts? Jongeren gebruiken deze fake-Instagram (finsta)-accounts om bewust het algoritme in de war te brengen. Filterbubbels bestaan overigens niet alleen op sociale media. Ze komen ook voor op streaming media zoals Netflix, zoekmachines zoals Google en videoplatforms zoals YouTube.

Activiteit 2. 'Ga weg bij Tiktok, zo gauw mogelijk' (20 minuten)

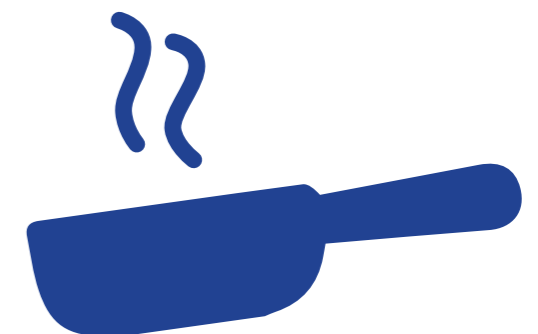
Verdeel de groep in tweeën en laat de deelnemers het artikel 'Ga weg bij Tiktok, zo gauw mogelijk' lezen. De ene groep bedenkt argumenten die pleiten voor het blijven gebruiken van Tiktok. De andere groep bedenkt argumenten die het weggaan bij Tiktok ondersteunen.

Met de hele groep bespreek je de volgende vragen:

- > Moet de overheid zich bemoeien met wat er op het internet gebeurt?
- > Moet de Nederlandse overheid zich ook gaan bemoeien door een wet op te stellen waarin sociale media verplicht haatdragende berichten moet verwijderen? Wat betekent dit bijvoorbeeld voor de vrijheid van meningsuiting?

Afronding (5 minuten)

Maak een rondje langs de deelnemers en vraag wat zij hebben geleerd. Zijn ze zich bewust geworden van hun eigen filterbubbels? Begrijpen ze ook dat algoritmes maken dat filterbubbels zo goed functioneren? Wat betekent deze bewustwording voor hen?

2.2 AI maakt de wereld beter

Algemene beschrijving

In dit gerecht gaan twee groepen met elkaar in debat over AI.

Ingrediënten

- > Een klok of timer.
- > Geprint formulier begeleidingsethiek (Deze is te vinden op data-detox.nl/kookboek).

Beginsituatie

Deelnemers hebben geen voorkennis nodig van AI.

Bereiding

Inleiding (5 minuten)

Verwelkom de deelnemers. Vertel de deelnemers dat ze in twee groepen een debat gaan voeren over AI. Daarna selecteren ze met elkaar een dilemma en proberen ze op basis van waarden een handelingsperspectief te formuleren.

Debat (30 minuten)

Bij deze oefening is het belangrijk om voorafgaand een duidelijke instructie te schetsen. Geef aan dat je scherp op de tijd let en dat de deelnemers niet door elkaar heen mogen praten.

Verdeel de groep in twee groepen en laat de groepen bij elkaar zitten. Groep 1 is voor de stelling en groep 2 is tegen de stelling. Iedere groep benoemt één woordvoerder. Als de groepsleden bij elkaar zitten en er is een woordvoerder gekozen, lees je de stelling voor.

De stelling luidt: **“AI is slimmer dan de mens”**.

Geef de groepen 10 minuten tijd om argumenten te bedenken. Als de 10 minuten voorbij zijn, houden de woordvoerders in 1 minuut een krachtig betoog. Wordvoerder 1 mag eerst. Daarna is woordvoerder 2.

Als beide woordvoerders hun betoog hebben gehouden, geef je beide groepen 10 minuten om tegenargumenten te bedenken. Na 10 minuten houden de woordvoerders van beide groepen weer een betoog van 1 minuut. De woordvoerder van groep 2 is nu als eerste aan de beurt. Daarna is woordvoerder van groep 1.

Een handelingsperspectief (20 minuten)

Probeer als gehele groep een dilemma te formuleren. Waarschijnlijk zijn er al meerdere dilemma's genoemd. Een dilemma heeft altijd twee kanten. Zie onderstaande tekstvak voor een voorbeeld. Als het niet lukt om als groep een dilemma te formuleren, dan kan je het voorbeeldilemma gebruiken.

Dilemma

Eens per vier jaar worden er Tweede Kamer-verkiezingen uitgeschreven. Iedereen die ouder is dan 18 jaar mag naar de stembus. Maar op welke partij stem je?

AI kan veel beter bepalen wat jouw politieke voorkeur is dan jijzelf. AI houdt al jaren bij wat jouw voorkeuren zijn. Denk daarbij aan jouw surfgeschiedenis, likes, zoekopdrachten, etc. Ook zegt geslacht, leeftijd, woonplaats, opleidingsniveau meer over je dan je denkt. Bijkomend voordeel is dat we op deze manier een opkomst van 99% kunnen behalen. En dat doet recht aan onze democratie.

Maar doet dit wel recht aan onze democratie? Hoe transparant is AI? Luistert het daadwerkelijk naar de wensen van individuen of plaatst AI mensen in hokjes en doet het aannames? Is het belangrijk om alleen op basis van data te stemmen of spelen er ook andere aspecten zoals emoties een rol? Hoe bewaken we onze autonomie en worden wij niet te afhankelijk van AI?

Kijktip: Uw data, onze democratie:

www.theglassroom.org/nl/open-the-box/exhibits/uw-data-onze-democratie

Verdeel de groep opnieuw in twee groepen. De groepssamenstelling is anders dan in de debatronde. Idealiter bestaat iedere groep voor de helft uit voorstemmers en de andere helft uit tegenstemmers.

De groepen vullen met elkaar het formulier begeleidingsethiek in. Dit doen de groepen op basis van het dilemma. Geef een toelichting bij de velden:

- > **Dilemma:** Beschrijf het dilemma en benoem de verschillende kanten
- > **Actoren:** Wie zie de actoren in dit dilemma en op welke manier komen zij in aanraking met het dilemma?
- > **Waarden:** Welke waarden spelen er in dit dilemma? Welke waarden horen bij welke actoren? Waarden gaan over dingen die wij belangrijk vinden. Voorbeelden zijn: privacy, respect, autonomie, geld verdienen, vriendschap, tolerantie, non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, etc.
- > **Handelingsperspectief:** Beschrijf in dit veld een handelingsperspectief. Het handelingsperspectief komt tegemoet aan beide kanten van het dilemma en is ingegeven door de waarden die zijn geformuleerd. Beschrijf welke waarden een rol spelen in het handelingsperspectief.

Afronding (5 minuten)

Tijdens het debat hebben deelnemers argumenten geformuleerd om voor of tegen AI te zijn. Tijdens de werkvorm “een handelingsperspectief” hebben deelnemers geprobeerd om op basis van waarden een handelingsperspectief te vinden. Met name de laatste werkvorm is belangrijk. Technologie speelt een grote rol in de samenleving. We kunnen niet zonder. Laten we dan als samenleving onderzoeken welke waarden wij belangrijk vinden en aan de hand daarvan technologieën vormgeven.

Maak een rondje langs de deelnemers en vraag wat zij hebben geleerd.

2.3 Gezond leven met AI

Maximumaantal deelnemers

15

Algemene beschrijving

Als je ziek bent en je hebt hulp nodig dan ga je naar de dokter. Als je gezond wilt blijven luister je naar het advies van de dokter. Zo zijn we opgegroeid, maar tegenwoordig kan AI voor ons berekenen hoe we gezond blijven. Denk aan apps die het slaapritme of het aantal stappen volgen – en daar adviezen over geven. Of een apparaat dat de kleurenblinde kunstenaar Neil Harbisson aan zijn schedel heeft laten vestigen om kleuren te horen:

www.vpro.nl/programmas/de-volmaakte-mens/artikelen/casussen/cyborg-neil-harbisson.html.

In dit gerecht gaan de deelnemers aan de hand van verleden, heden en toekomst op onderzoek naar hoe zij gezondheid ervaren en wat de rol van AI hierin is. Zijn we in de toekomst alle ziektes de baas?

Of zijn we juist permanent ziek omdat AI altijd een afwijking in ons lichaam zal zien?

Ingrediënten

- > Post-its
- > Muur, bord of raam om op te plakken
- > Pennen/stiften
- > A3 papier
- > A5 blaadjes met [verleden], [heden] en [waarden] opgeschreven voor op de muur
- > Knutselmateriaal

Beginsituatie

Deelnemers hebben geen voorkennis nodig van AI

Bereiding

Inleiding (5 minuten)

Vertel de deelnemers dat zij aan de hand van verleden, heden en toekomst gaan nadenken over hoe zij hun gezondheid beleven en de rol die AI daarin heeft.

Verleden (15 minuten)

Geef de deelnemers 5 minuten om op de post-its op te schrijven hoe zij vroeger hun gezondheid beleefden en hoe zij gemotiveerd werden om met de gezondheid bezig te gaan. Ze kunnen daarbij denken aan beweging, eten of misschien ook wel omgang met anderen. Speelden (digitale) hulpmiddelen daar een rol in?

Kijk vervolgens met de deelnemers naar wat er is opgehangen en laat ze aan elkaar uitleggen wat ze hebben opgeschreven. Daarbij kan je de groep vragen welke waarden hieraan verbonden zijn. Denk daarbij aan waarden als; stressvrij, lekker in je vel zitten, er goed uit zien, sterk voelen, niet alleen voelen, maar ook privacy, vriendelijkheid, veiligheid, autonomie, begrip,

solidariteit, etc. Schrijf deze waarden op en hang deze naast deze groep post-its.

Heden (15 minuten)

Geef de deelnemers 5 minuten om op de post-its op te schrijven hoe zij momenteel hun gezondheid beleven en hoe zij gemotiveerd worden om daarmee bezig te gaan. Ze kunnen daarbij denken aan beweging, eten of misschien ook wel omgang met anderen. Spelen (digitale) hulpmiddelen daar een rol in?

Kijk vervolgens met de deelnemers naar wat er is opgehangen en laat ze aan elkaar uitleggen wat ze hebben opgeschreven. Daarbij kan je de groep vragen welke waarden hieraan verbonden zijn. Schrijf deze waarden op en hang deze naast deze groep post-its.

Reflectie (5 minuten)

Nu hangen er zowel bij [verleden] als [heden] waarden. Onderzoek met de groep of er waarden zijn veranderd en

waarom. Misschien zijn de waarden nog wel hetzelfde, maar zijn de middelen veranderd.

Toekomst (25 minuten)

Nu gaan de deelnemers in groepjes van 3 tot 5 mensen met elkaar een toekomstbeeld bedenken. Aan de hand van wat er eerder over verleden en heden is besproken gaan de deelnemers nu in groepjes van 3 tot 5 samen een toekomstbeeld schetsen. Laat ze daarbij nadenken over de rol die AI wel of juist niet hierin zal spelen en welke waarden daarbij horen. Hiervoor gebruiken ze het A3 papier, de stiften en eventueel het knutselmateriaal. Geef ze hier 10-15 minuten de tijd voor.

Laat ieder groepje hun poster presenteren.

Geef afhankelijk van de tijd en het aantal groepjes daar ieder groepje een aantal minuten voor.

3 Nagerechten

3.1 Op de planken staan

Algemene beschrijving

Tijdens de voor-en hoofdgerechten hebben deelnemers nagedacht over de impact van AI op henzelf en op de maatschappij. In dit gerecht reflecteren de deelnemers hierop en brengen het via een kort toneelstuk tot uiting.

Ingrediënten

> Opstelling van stoelen in een U vorm, zonder tafels ertussen. In het midden moet ruimte zijn voor een voorstelling van twee personen.

Beginsituatie

Tijdens de voor-en hoofdgerechten hebben deelnemers nagedacht over AI en de impact daarvan op hunzelf en de maatschappij. Dit nemen zij mee als ingrediënten in deze reflectieoefening.

Bereiding

Instructie (2 minuten)

Op de planken staan. Vertel de deelnemers dat zij in tweetallen een kort toneelstuk gaan opvoeren en daarin reflecteren op de impact van AI op hunzelf en/of de maatschappij. Deelnemers krijgen 10 minuten de tijd om het toneelstuk voor te bereiden. Het toneelstuk kan rond de twee minuten duren. Een voorbeeld van een toneelstuk is een dialoog tussen een mens en AI. Of een dialoog tussen een Tech gigant en AI. In het toneelstuk moeten de volgende zaken minimaal terugkomen:

- Een belofte of een advies aan de volgende generatie
- Waarden die belangrijk zijn.

Vorbereiding (10 minuten)

Deelnemers gaan in tweetallen bij elkaar zitten en bedenken een toneelstuk.

Uitvoering (18 minuten)

Deelnemers zitten in een U-vorm in de zaal. In het midden worden de toneelstukken opgevoerd.

3.2 I or AI? Ik of AI?

Algemene beschrijving

Het toetje als afsluiter van het diner. Hier gaan we de balans opmaken tussen AI en ons vertrouwen in onszelf of onze analoge omgeving.

Ingrediënten

- > Tape of iets anders om een streep over de vloer te markeren.
- > Pen en papier.

Beginsituatie

Als het goed is hebben deelnemers al genoten van een voor-of hoofdgerecht. De deelnemers hebben dus al flink nagedacht over AI in hun dagelijkse leven.

Bereiding

Activiteit: over de streep (12 minuten)

Tijd om even in beweging te komen: Bekend spel waarbij de deelnemers links van de streep gaan staan voor 'ja' en rechts voor 'nee'. Laat na iedere stelling enkele deelnemers van beide kanten beargumenteren waarom zij aan die kant staan. Behandel liever iets minder stellingen en neem meer tijd voor gesprek dan na te streven alle stellingen te hebben besproken.

Leg de deelnemers de regels van het spel uit. Als jij een stelling geeft kiezen zij een kant van de streep. Leg ook uit dat alle stellingen gaan over de vraag in hoeverre we bereid zijn om verantwoordelijkheid bij AI te leggen.

Probeer de deelnemers bij hun uitleg over te halen om weer over de achterliggende waarden (naast vertrouwen) na te denken. Vooral wanneer de waarde niet overeenkomt met de actie (bijvoorbeeld ik wil van de natuur genieten, maar kijk de hele tijd op mijn telefoon). Vraag dan waarom dit gebeurt.

Stellingen:

- Een app als Ommetje, Strava of Pokémon Go motiveert mij meer naar buiten te gaan.
- Door een app zoals Het verhaal van Nederland of Pokémon Go te gebruiken geniet ik meer van mijn omgeving.
- Ik durf zonder digitale navigatie een nieuwe locatie op te zoeken.

- Als er een chip zou zijn die mij continu zou kunnen vertellen hoe mijn gezondheid ervoor staat zou ik die laten inplanteren...
- ...Ook als dit zou betekenen dat ik mijn leven zou moeten veranderen om mijn gezondheid te behouden.

Reflectie en plan maken (13 minuten)

Neem de deelnemers aan het eind van de stellingen mee in enkele lovende én kritische noten rondom AI. Laat ze aan de hand daarvan zien dat er geen 'goed' of 'fout' is aan AI. Het helpt eerder te kijken naar waarden.

Laat de deelnemers opschrijven welke waarden zij voor zichzelf belangrijk vinden.

Welke rol spelen deze waarden in hun dagelijks leven en welke kleine stappen kunnen zij nu zetten om deze waarden wat af te stoffen.

Als er nog ruimte is kan je vragen of enkele deelnemers iets willen delen over wat zij hebben opgeschreven. Let wel: het is persoonlijk, dus geef ook iedereen de mogelijkheid hun eigen blad privé te houden.

Afronding (5 minuten)

Vraag de deelnemers wat zij het leukste vonden aan de workshop(s), wat hun het meeste is bijgebleven, of wat zij vanaf nu anders gaan doen. Bedank hen voor de input die ze hebben gegeven.

FERS